

Brüssel, 16. detsember 2023
(OR. en)

16890/23

LIMITE

ENER 701
ECOFIN 1391

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0444(NLE)

MÄRKUS

Saatja: Alaliste esindajate komitee (COREPER I)
Saaja: Nõukogu

Komisjoni dok nr: 16139/23

Teema: Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2022/2576 seoses selle kohaldamisaja pikendamisega
– Poliitiline kokkulepe

SISSEJUHATUS

1. Komisjon esitas 28. novembril 2023 nõukogu määruse ettepaneku, millega muudetakse määrust (EL) 2022/2576 seoses selle kohaldamisaja pikendamisega¹.
2. Nõukogu määrus (EL) 2022/2576 (edaspidi „solidaarsusmäärus“) hõlmab ajutisi erakorralisi meetmeid, mille eesmärk on alandada kõrgeid energiahindu ja parandada gaasivarustuskindlust järgmise abil: i) suurem solidaarsus tõelise hädaolukorra ja gaasitarneappuse korral, ii) parem koordineerimine liikmesriikide vahel, iii) gaasi- ja elektrihindade volatiilsuse piiramine ning iv) usaldusväärsete gaasihinna võrdlusaluste kehtestamine.
3. Komisjon teeb ettepaneku pikendada solidaarsusmääruse kohaldamise aega ühe aasta võrra kuni 31. detsembrini 2024.

¹ 16139/23.

4. Võttes arvesse ELi gaasivarustuskindlust mõjutavaid püsivaid raskusi ning asjaolu, et ülemaailmsed gaasiturud ja hinnatasemed ei ole ikka veel võrreldavad kriisieelse olukorraga, peetakse sellist kohaldamisaja sihipärast ja ajaliselt piiratud pikendamist vajalikuks, et suurendada solidaarsust ja leevendada gaasiturgudel valitsevaid pingeid.

ÜLEVAADE OLUKORRAST

5. Ettepanekut arutati energeetika töörühma koosolekutel 5., 7. ja 12. detsembril 2023.
6. Võttes arvesse liikmesriikide märkusi, esitas eesistujariik teksti esimese muudetud versiooni² arvamuste vahetuseks COREPERi 15. detsembri 2023. aasta koosolekul.
7. Kuna muudetud teksti peab vastuvõetavaks liikmesriikide väga suur enamus, esitab eesistujariik nüüd käesoleva märkuse lisas esitatud teksti, et jõuda eelseisval transpordi, telekommunikatsiooni ja energeetika nõukogu 19. detsembri istungil (energeetika) poliitilisele kokkuleppele.
8. Kogu tekstis tehti selle parandamiseks mõned täiendavad õiguskeelelised ja stiililised muudatused, sealhulgas viidi omavahel vastavusse kolme hädaolukorramääruse identsed põhjendused.
9. Muudatused võrreldes komisjoni ettepanekuga on tähistatud **paksus kirjas** ja nurksulgudega [...]. Uued muudatused võrreldes dokumendiga ST 16182/23 on tähistatud **paksus allajoonitud kirjas** ja allajoonitud nurksulgudega [...].

KOKKUVÕTE

10. Eeltoodut arvesse võttes palutakse nõukogul käesoleva märkuse lisas esitatud eesistujariigi kompromisstekst läbi vaadata, arutada delegatsioonide tõstatatud lahendamata küsimusi ja jõuda kõnealuse nõukogu määruse suhtes poliitilisele kokkuleppele.

² 16182/23.

NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2023/...,

[kuupäev],

millega muudetakse määrust (EL) 2022/2576 seoses selle kohaldamisaja pikendamisega

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 122 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Nõukogu määrus (EL) 2022/2576³ võeti vastu olukorras, kus Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu **agressioonisõda** [...] Ukraina vastu [...] põhjustas [...] gaasitarnekriisi ning liidul tuli sellele reageerida ajutiste, liikmesriikidevahelise solidaarsuse vaimus võetud meetmetega. Määruse eesmärk on leevendada mõju gaasi hinnale, tegeledes selle nõudluse ja pakkumisega, tagades varustuskindluse kogu liidus ja tugevdades solidaarsust.
- (2) Määrusega (EL) 2022/2576 on ette nähtud ajutine õigusraamistik gaasi ostmise paremaks koordineerimiseks, ülemääraste gaasihindade ja liigse päevasisese hinnavolatiilsuse vältimiseks energia tuletisinstrumentide turgudel ning meetmed gaasiga seotud hädaolukorra puhuks.

³ Nõukogu 19. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2576, millega suurendatakse solidaarsust gaasi ostmise parema koordineerimise, usaldusväärsete hinna võrdlusaluste ja piiriülese gaasikaubanduse abil (ELT L 335, 29.12.2022, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2576/oj>).

- (3) Määruse (EL) 2022/2576 kohaldamisaeg oli algselt piiratud 30. detsembrini 2023.
- (4) Koosõlas määruse (EL) 2022/2576 artikliga 30 vaatas komisjon kõnealuse määruse läbi ning esitas **28. septembril 2023 aruande, milles tehakse kokkuvõtte läbivaatamise peamistest tulemustest** [...] (edaspidi „aruanne“)⁴. Aruandes jõuti järeldusele, et määrusel (EL) 2022/2576 on [...] oluline roll gaasituru olukorra stabiliseerimisel ja liidu jaoks piisavate gaasitarnete tagamisel ning et see on liidu gaasivarustuskindluse tagamise paketi oluline element.
- (5) Määrusega (EL) 2022/2576 **nähakse ette sellise teenuse kiirendatud loomine, mis võimaldab koondada nõudlust ja osta ühiselt gaasi**, [...] ja nõutakse, et liikmesriigid võtaksid asjakohaseid meetmeid tagamaks, et nende jurisdiktsiooni alla kuuluvad maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad osalevad teenuseosutaja korraldatavas nõudluse koondamise protsessis ühe võimaliku vahendina Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2017/1938⁵ [...] osutatud täituvuse sihttasemete saavutamiseks. Nii liikmesriigid kui ka maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad on tulemuslikult osalenud määruse (EL) 2022/2576 alusel loodud nõudluse koondamise ja ühisostude mehhanismis (edaspidi „AggregateEU“) ning aidanud koondada 2023. aasta oktoobriks gaasinõudlust 44,04 miljardi kuupmeetri ulatuses, mis on üle kolme korra rohkem kui kohustuslik nõudluse koondamise maht. See näitab, et AggregateEU pakkus turuosalistele märkimisväärset huvi.

⁴ [...]

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1938, mis käsitleb gaasivarustuskindluse tagamise meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 994/2010 (ELT L 280, 28.10.2017, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1938/oj>).

- (6) Aruandes jõuti järeldusele, et AggregateEU tekitas Euroopa ostjatele lisavõimalusi gaasi hankimiseks usaldusväärsetelt tarnijatelt konkurentsitingimustel ning tagas turu nõudluse ja pakkumise läbipaistvuse, aidates seeläbi vähendada turgude volatiilsust.
- (7) Mis puudutab turujärelevalve eeskirju, siis määruse (EL) 2022/2576 kohaselt peavad kauplemisskohad, kus kaubeldakse energiaga seotud kaubatuletisinstrumentidega, kehtestama iga energiaga seotud kaubatuletisinstrumenti kohta päevasisese hinnavolatiilsuse juhtimise mehhanismi, mis põhineb ülemisel ja alumisel hinnapiiril [...], millega määratakse kindlaks hinnad, millest kõrgema või madalama hinnaga ei või korraldusi täita (edaspidi „päevasisese hinnavolatiilsuse juhtimise mehhanism“). Aruande kohaselt esineb gaasiturgudel endiselt märkimisväärse hinnavolatiilsuse juhtumeid ning päevasisese hinnavolatiilsuse juhtimise mehhanism võib aidata vältida ülemäära järske hinnatõuse ja stabiliseerida turgu.
- (8) Määruse (EL) 2022/2576 kohaselt peab Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (ACER) **määrama ja** avaldama iga päev veeldatud maagaasi (LNG) hinnangulised hinnad ja LNG võrdlusaluse, tuginedes tehinguid käsitlevatele LNG-turu andmetele, mida ACER peab[...] süstemaatiliselt koguma ja töötleva. LNG hinnangulised hinnad ja võrdlusalus on suurendanud turul läbipaistvust ja seeläbi ka turuosaliste suutlikkust kindlustada LNG tarned konkurentsivõimeliste hindadega. Aruandes leiti, et LNG hinnangulised hinnad ja võrdlusalus on osutunud turu stabiliseerimisel kasulikuks.

- (9) Määrusega (EL) 2022/2576 on ette nähtud mitu varustuskindlust ja solidaarsust käsitlevat sätet gaasiga seotud hädaolukorra puhuks, et paremini koordineerida energiasolidaarsuse meetmete korraldust hädaolukorras. [...] **Määruse (EL) 2022/2576 IV peatükiga täiendati ajutiselt määrust (EL) 2017/1938, eelkõige seeläbi, et solidaarsusmehhanism muudeti kahepoolsete kokkulepete puudumise korral vaikumisi kohaldatavaks ning mehhanismi laiendati LNG-le ja elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasikogustele. Lisaks on määruses (EL) 2022/2576 ette nähtud ajutised meetmed, et vähendada kaitstud tarbijate mittehädavajalikku tarbimist, ning piiriüleste gaasivoogude kaitse meetmed [...].** Aruandes jõuti järeldusele, et varustuskindlust ja solidaarsust käsitlevad ajutised sätted on osutunud kasulikuks gaasikriisi ennetamisel ja leevendamisel ning [...] **gaasinõudluse vähendamiseks tehtavate jõupingutuste hõlbustamisel.**
- (10) Aruande järeldus, **mille kohaselt** [...] liidu energiavarustuskindluse tagamisel esineb jätkuvalt tõsiseid raskusi, peab endiselt paika. Olukord gaasiturul on kogu maailmas jätkuvalt väga pingeline. Gaasihinnad on ikka märkimisväärselt kõrgemad kui enne kriisi ning see mõjutab vältimatult kogu liidu kodanike ostujõudu ja liidu ettevõtjate konkurentsivõimet. **Gaasituru volatiilsus** on praeguse olukorra teine aspekt. Hiljuti, s.o 2023. aasta suvel ja sügisel esinenud märkimisväärne hinnavolatiilsus, mille tingisid sellised sündmused nagu streik Austraalia LNG rajatistes ja Balticconnector katkestus, annavad tunnistust sellest, et turud on ikka ebakindlad ja haavatavad isegi suhteliselt väikeste nõudlust ja pakkumist mõjutavate šokkide suhtes. Lähis-Ida jätkuv kriis kujutab endast täiendavat olulist geopoliitilist riski, mis võib mõjutada hindu ja gaasitarneid. Nendes tingimustes võib hirm gaasinappuse ees vallandada ulatuslikke reaktsioone, millel on tõsised tagajärjed hindadele.

- (11) Venemaa torugaasi impordi märkimisväärse vähenemise tõttu viimase aasta jooksul on gaasitarned liitu võrreldes kriisieelsete [...] **mahtudega** märkimisväärselt vähenenud. Arvestades praegust torujuhtmegaasi impordi mahtu, peaks liit saama Venemaalt torujuhtmete kaudu ligikaudu 20 miljardit kuupmeetrit gaasi ja sedagi vaid juhul, kui see ebausaldusväärne import ei katke täielikult. See oleks ligikaudu 110 miljardit kuupmeetrit vähem kui 2021. aastal. Selline vähenemine tähendab ohtu, et liidus võib tekkida gaasinappus.
- (12) Maailma gaasiturud on praegu väga pingelised ja tõenäoliselt jäävad selliseks veel mõneks ajaks. LNG üleilmne tarnimine **on** [...] kahel viimasel aastal **kasvanud** vaid tagasihoidlikult, sest veeldamisvõimsuse lisandumine on olnud piiratud, suurtes ekspordirajatistes esines seisakuid ja veeldamistehaste sisendgaasiga varustus vähenes. Uut veeldamisvõimsust peaks märkimisväärselt kasutusele tulema alles 2025. aasta jooksul. Seega on turu tasakaal lähitulevikus **eeldatavasti jätkuvalt** ebakindel. Sellisel olukorral on ebasoodne mõju gaasihindadele, mis on küll madalamad kui 2022. aasta suve tipptase, kuid kriisieelsest tasemest **jätkuvalt** enam kui kaks korda kõrgemad.
- (13) Praeguseid pingelisi turutingimusi arvesse võttes võivad hinnad taas tõusta ettearvamatute sündmuste ja ootamatute šokkide tõttu, nagu LNG nõudluse taastumine Aasias, mis [...] **võib** vähendada **da** gaasi kättesaadavust üleilmsel gaasiturul [...], **k**ülm talv, **mis** [...] võib suurendada gaasinõudlust kuni 30 miljardi kuupmeetri võrra, äärmuslikud ilmastikuolud [...], **mis** võivad madala veetaseme tõttu mõjutada hüdroenergia salvestamist ja tuumaenergia tootmist [...] ning [...] **seeläbi põhjustada** suurema nõudluse gaasipõhise elektritootmise järele [...], uued elutähtsa taristu häired, **näiteks** [...] Nord Streami torujuhtmete vastu suunatud sabotaažiaktid 2022. aasta septembris ja Balticconnector torujuhtme katkestus 2023. aasta oktoobris, ning geopoliitilise keskkonna ja ohumaastiku halvenemine tarnepiirkondades, näiteks [...] Lähis-Ida kriisi **tõttu**.

- (14) Arvestades praegust nappi pakkumise ja nõudluse tasakaalu, võib isegi mõõdukas tarnehäire või pelgalt sellise häire oht avaldada gaasiturule kaugeleulatuvat mõju ning põhjustada majandusele ja liidu kodanikele tõsist ja püsivat kahju.
- (15) Praeguse kriisi tõttu on kogu liidus energiapuuduse oht ja kõrged energiahinnad. Liidu gaasivarustuskindlust endiselt mõjutavad püsivad tõsised **raskused** ja võimalikud uued raskused ning gaasihindade tase võivad negatiivselt mõjutada majanduslikku olukorda, tööstuse konkurentsivõimet ja kodanike ostujõudu.
- (16) Kuna liit on siseturg, oleks gaasipuudusel ühes liikmesriigis tõsised tagajärjed kõigi teiste liikmesriikide jaoks tulenevalt füüsilistest gaasitarnehäiretest, hindade kõikumisest või häiretest tööstusahelates, mille võivad põhjustada piirangud liikmesriigi asjaomaste tööstusharude toimimises. Lisaks saavad kõik liikmesriigid solidaarsuse vaimus aidata ka edaspidi vähendada energiapuuduse ohtu ja seega piirata gaasihindade kõikumist.
- (17) Määruse (EL) 2022/2576 kohaldamisaja pikendamine kujutab endast erandlikku ja ajaliselt piiratud meetet, mis võimaldab reageerida energiavarustuses tekkinud püsivatele ja uutele tõsistele raskustele, millega kaasneb vahetu kriisi oht. Kohaldamisaja pikendamine vähendab selgelt turgude volatiilsust ja suurendab solidaarsust.

- (18) Vajadus tegutseda on kiireloomuline. Kui jätta 30. detsembril 2023 kehtivuse kaotava määruse (EL) 2022/2576 kohaldamisaeg pikendamata, võib see muuta liidu seni saavutatud stabiilset, kuid habrast olukorda ning halvendada suutlikkust tulla toime tõenäoliste tulevaste sündmustega, näiteks Venemaa impordi täieliku peatamisega. Määruse (EL) 2022/2576 kohaldamisaja pikendamine on samuti kooskõlas kavaga „REPowerEU“,⁶ mille komisjon kuulutas välja oma 18. mai 2022. aasta teatises ning mille eesmärk on kaitsta liidu kodanikke ja majandust ülemäära kõrgete hindade ja energiavarustuse nappuse eest.
- (19) Energiavarustusega seotud püsivad pinged õigustavad määruses (EL) 2022/2576 sisalduvate nõudluse koondamist ja ühisoste käsitlevate sätete **kohaldamisaja** pikendamist, kuna need aitavad tagada liikmesriikide ettevõtjatele võrdsema juurdepääsu uutele või täiendavatele gaasiallikatele. Samuti aitavad need **sätted** tagada paremad tingimused kui need, mis oleksid muidu võinud kehtida ettevõtjate suhtes, kes ostavad gaasi teenuseosutaja kaudu, ja annavad seeläbi panuse varustuskindluse tagamisse.
- (20) Nõudluse koondamist ja ühisoste käsitlevate sätete **kohaldamisaja** pikendamine suurendaks liidu solidaarsust gaasi ostmisel ja jaotamisel. Solidaarsuse põhimõttest lähtuvalt toetatakse nõudluse koondamise ja gaasi ühisostmise võimaluse pikendamisega eelkõige neid ettevõtjaid, kes varem ostsid gaasi ainult või peamiselt Venemaa tarnijatelt, sest nõudluse koondamine ja ühisostud aitavad neil hankida varusid teistelt maagaasitarnijatelt või -pakkujatelt soodustingimustel.

⁶ [...] [...]

- (21) Selleks et toetada turuosalisi kogu selle talve ja järgmise gaasihoidlate täitmise hooaja jooksul, tuleks tagada [...] AggregateEU [...] toimimise järjepidevus. See hõlmab võimalust pikendada teenuseosutajaga sõlmitud kehtivat lepingut kooskõlas **Euroopa Parlamendi ja nõukogu** määrusega (EL, Euratom) 2018/1046⁷.
- (22) **Kohaldamisaja** [...] pikendamine on õigustatud ka nende **määruse (EL) 2022/2576** sätete puhul, millega kehtestatakse päevasisese hinnavolatiilsuse juhtimise mehhanism ning LNG hinnanguliste **hindade** ja LNG võrdlusaluse määramine, arvestades nendest tulenevat kasu tarbijatele, hinnastabiilsusele ja energia varustuskindlusele.
- (23) Samuti on asjakohane pikendada ühe aasta võrra gaasiga seotud hädaolukorda käsitlevate sätete [...] **kohaldamisega**, võttes arvesse eespool kirjeldatud püsivaid riske gaasivarustuse stabiilsusele ning aruande järeldusi nende sätete positiivse mõju kohta. Kriitilise tähtsusega gaasikoguste väärtused, mis on esitatud I lisas, kehtivad määruse **(EL) 2022/2576** pikendatud kohaldamisaja jooksul kuni 2024. aasta lõpuni.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>).

- (24) Määruse (EL) 2022/2576 **pikendatud** kohaldamine peaks olema ajutine ning [...] peaks jõustuma 31. detsembril 2023, et tagada asjaomaste sätete jätkuv kohaldamine, ning see peaks kestma ühe aasta, [...] kuni 31. detsembrini 2024. Kehtivuse pikendamine ühe aasta võrra on vajalik ja proportsionaalne energiavarustusega seotud tõsiste raskuste jätkumise ning sellest tulenevate hinnariskide ja varustuskindlusega seotud riskide tõttu, mis püsivad eeldatavasti vähemalt kogu 2024. aasta jooksul. **Kuna [...] nõudluse koondamise platvormi kaudu oli 2023. aasta oktoobriks koondatud juba kolm korda suurem gaasikogus kui vaja, [...] ei tohiks määruse (EL) 2022/2576 kohaldamisaja [...] pikendamine hõlmata kohustuslikku osalemist nõudluse koondamises.**
- (25) Määrust (EL) 2022/2576 tuleks seetõttu kohaldada kuni 31. detsembrini 2024.
- (26) Kuna käesoleva määruse eesmärki ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (27) Määrust (EL) 2022/2576 tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määruse (EL) 2022/2576 muutmine

Määrust (EL) 2022/2576 muudetakse järgmiselt.

(1) Artikli 5 lõige 5 asendatakse järgmisega:

„Komisjon võib nõuda, et teenuseosutaja esitaks kogu teabe, mis on vajalik artiklis 7 sätestatud ülesannete täitmiseks.“

(2) Artikkel 10 jäetakse välja.

[...]3) Artikli 31 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Määrust kohaldatakse kuni 31. detsembrini 2024.“

[...]4) I lisa [...] **muudetakse järgmiselt.**

a) Punkti a joonealune märkus 1 asendatakse järgmisega:

„I lisa punktides a ja b esitatud arvud põhinevad andmetel, mis on pärit talvise piisavuse hinnangust, mille Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik (ENTSO-E) koostas vastavalt määruse (EL) 2019/941 artiklile 9, välja arvatud Malta puhul, kus elektri tootmine sõltub üksnes LNG tarnetest ning kus ei ole märkimisväärset hoiustamisvõimsust. Arvestades madala kütteväärtusega gaasi spetsiifilisust, tuleks käesolevas tabelis esitatud Madalmaade väärtused korrutada teisendusteguriga 37,89 jagatuna 35,17-ga. I lisa punktis a on esitatud kuukogused, mille ENTSO-E arvutas ajavahemiku 2022. aasta detsember – 2023. aasta märts iga kuu kohta; I lisa punktis b esitatud ajavahemiku 2023. aasta aprill – 2024. aasta detsember kuupõhised arvud on ajavahemiku 2022. aasta detsember – 2023. aasta märts keskmised väärtused.“

[...]b) **Punkti b [...] pealkiri [...] asendatakse järgmisega:**

„Elektrivarustuskindluse seisukohast kriitiline gaasi maksimumkogus vastavalt artiklile 23 ajavahemikuks aprill 2023 kuni detsember 2024 (miljonites kuupmeetrites)“.

Artikkel 2

Jõustumine [...]

Käesolev määrus jõustub 31. detsembril 2023.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

[Koht], [kuupäev]

Nõukogu nimel

eesistuja